

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

Studies en documenten: nr. 45
Februari 2015

**Beschouwingen over de informatie
over relaties en transacties met verbonden partijen**

SAMENVATTING

Voorwerp en doel van de studie

Aan de hand van de jaarlijkse financiële verslagen 2013 van de Belgische genoteerde vennootschappen heeft de FSMA een studie gewijd aan de informatie die door deze vennootschappen wordt openbaar gemaakt inzake verbonden partijen.

De studie heeft toegelaten een globaal inzicht te bieden in de **transparantie** over relaties en transacties met verbonden partijen. Zij heeft het tevens mogelijk gemaakt om een inschatting te maken van het **belang** van transacties met verbonden partijen. Bovendien heeft zij toegelaten om, in het licht van een voorstel van Europese richtlijn die voorziet in transparantie en goedkeuring door de algemene vergadering van transacties met verbonden partijen door de aandeelhouders, de **mogelijke impact** van de omzetting van dit voorstel van richtlijn in te schatten, daarbij uitgaand van de veronderstelling dat dit voorstel ongewijzigd zou worden goedgekeurd.

Een diepgaande en uitgebreide beoordeling van de kwaliteit van de verstrekte informatie over relaties en transacties met verbonden partijen bij de individuele vennootschappen valt echter buiten de reikwijdte van deze studie. De vereiste informatieverschaffing is immers vaak afhankelijk van de specifieke context (i.e. verschillend van onderneming tot onderneming en afhankelijk van de aanwezigheid van een bepaald type verbonden partij of transactie).

Belangrijkste vaststellingen en aandachtspunten

De belangrijkste vaststellingen van de studie zijn de volgende:

- vele vennootschappen verstrekken vrij uitgebreide informatie over relaties en transacties met verbonden partijen;
- de kwaliteit van de informatie over relaties en transacties met verbonden partijen in de jaarverslagen is niettemin op bepaalde punten voor verbetering vatbaar;
- de transacties met verbonden partijen zijn belangrijk, zowel in aantal als in waarde;
- er kan redelijkerwijze worden aangenomen dat het voorstel van richtlijn een potentieel belangrijke impact zou kunnen hebben als het voorstel ongewijzigd zou worden goedgekeurd (ook al hangt de interpretatie van de verzamelde gegevens af van verschillende factoren).

De FSMA vraagt de vennootschappen bijkomende aandacht te besteden aan de samenhang van informatie over relaties en transacties met verbonden partijen en beveelt de vennootschappen aan om er in de toekomst op te letten dat zij:

- in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening systematisch een aparte toelichting over verbonden partijen opnemen die duidelijk en volledig is;
- in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening duidelijke en volledige informatie opnemen over de groepsstructuur en de structuur van hun aandeelhouderschap;
- in de toelichting over verbonden partijen duidelijke en volledige informatie opnemen over de transacties met verbonden partijen.

De algemene conclusie en een overzicht met specifieke aandachtspunten is opgenomen in sectie 5.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	2
Inhoudsopgave	3
1. Voorwerp en doel van het onderzoek.....	4
1.1. Context	4
1.2. Beschrijving van de steekproef	5
1.3. Onderzochte punten	5
2. De toelichting over verbonden partijen	6
2.1. Principes	6
2.2. Vaststellingen en aandachtspunten	6
3. De informatie over relaties met verbonden partijen	7
3.1. De groep	8
3.1.1. Principes	8
3.1.2. Vaststellingen en aandachtspunten	8
3.2. Het aandeelhouderschap	10
3.2.1. Principes	10
3.2.2. Vaststellingen en aandachtspunten	10
4. De informatie over transacties met verbonden partijen	12
4.1. Remuneratie van managers op sleutelposen	12
4.1.1. Principes	12
4.1.2. Vaststellingen en aandachtspunten	12
4.2. Andere transacties dan de remuneratie van managers.....	12
4.2.1. Principes	13
4.2.2. Voorstel van richtlijn van de Europese Commissie	14
4.2.3. Vaststellingen en aandachtspunten	15
5. Conclusies.....	25
5.1. Algemene conclusie.....	25
5.2. Aandachtspunten	26
Lijst van gepubliceerde studies	29

1. VOORWERP EN DOEL VAN HET ONDERZOEK

1.1. CONTEXT

In april 2014 publiceerde de Europese Commissie een voorstel van richtlijn¹ ter bevordering van onder meer de duurzaamheid van de ondernemingen en de creatie van een aantrekkelijk klimaat voor aandeelhouders in de Europese Unie². Daartoe acht de Europese Commissie het onder meer noodzakelijk de transparantie van transacties met verbonden partijen (zoals aandeelhouders, bestuurders, management, ...) te vergroten en het toezicht van de aandeelhouders op dergelijke transacties te verbeteren. Dergelijke transacties kunnen een verbonden partij immers in de gelegenheid stellen om zich, ten koste van de minderheidsaandeelhouders, aan de vennootschap toebehorende waarde toe te eigenen.

Op een gereguleerde markt genoteerde vennootschappen die een geconsolideerde jaarrekening opstellen, zijn op grond van IAS 24 verplicht om informatie te verstrekken over relaties en transacties met verbonden partijen. Zoals de OESO vaststelt in haar in 2012 gepubliceerde verslag over transacties met verbonden partijen³, heeft IAS 24 weliswaar een belangrijke standaard gecreëerd voor transparantie over *gerealiseerde* transacties met verbonden partijen in tussentijdse en jaarlijkse financiële verslagen, maar volstaat dat op zich niet. Zo stelt de Europese Commissie vast dat aandeelhouders op dit moment onvoldoende geïnformeerd worden over *geplande* transacties, zij niet over de middelen beschikken om laakbare transacties tegen te houden, en dat zeggenschapsrechten ten aanzien van dergelijke transacties hen beter in staat zouden stellen hun beleggingen te beschermen⁴. Om tegemoet te komen aan de tekortkomingen van onvoldoende aandeelhoudersbetrokkenheid en een gebrek aan adequate transparantie, zouden de lidstaten volgens het voorstel van richtlijn ervoor moeten zorgen dat:

- transacties met verbonden partijen die meer dan 1% van de activa vertegenwoordigen, door de vennootschap openbaar worden gemaakt op het moment dat deze worden aangegaan;
- transacties met verbonden partijen die meer dan 5% van de activa van een vennootschap vertegenwoordigen of die aanzienlijke gevolgen voor de winst of de omzet kunnen hebben op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders worden voorgelegd.

In het kader van het toezicht op de financiële informatieverstrekking door de genoteerde vennootschappen heeft de FSMA een onderzoek gedaan naar de informatie die in het jaarlijks financieel verslag door de Belgische genoteerde vennootschappen wordt verstrekt over hun relaties en transacties met verbonden partijen. Enerzijds biedt deze studie een globaal inzicht in de transparantie hieromtrent. Anderzijds laat deze studie toe om een inschatting te maken van het belang van transacties met verbonden partijen en van de mogelijke impact die de omzetting van het voorstel van richtlijn in Belgisch recht zou kunnen hebben. Het voorstel van richtlijn wordt meer in detail besproken in sectie 4.2.2.

¹ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van richtlijn 2007/36/EG wat het bevorderen van de langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders betreft en van richtlijn 2013/34/EU wat bepaalde onderdelen van de verklaring inzake corporate governance betreft (hierna: “voorstel van richtlijn”).

² Zie de toelichting bij het voorstel van richtlijn (1. Achtergrond van het voorstel).

³ OECD (2012), Related Party Transactions and Minority Shareholder Rights, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264168008-en>.

⁴ Zie de toelichting bij het voorstel van richtlijn (2. Resultaten van de raadpleging van betrokken partijen en effectbeoordelingen, Effectbeoordeling, Te weinig toezicht van aandeelhouders op transacties met verbonden partijen).

1.2. BESCHRIJVING VAN DE STEEKPROEF

De studie heeft betrekking op de Belgische emittenten van aandelen die op 1 augustus 2014 genoteerd waren op de gereguleerde markt Euronext Brussels en onderworpen waren aan toezicht door de FSMA. Om te vermijden dat verschillen tussen nationale regelgevingen de relevantie en de vergelijkbaarheid van de resultaten negatief zou beïnvloeden, werden enkel de Belgische emittenten onderzocht. De Nationale Bank en de BEVAKs/GVV's en de PRIVAKs, die aan specifieke regelgeving onderworpen zijn, werden tevens uitgesloten. Ook de vennootschappen die geen geconsolideerde jaarrekeningen opstellen, werden uitgesloten omdat zij de IFRS niet toepassen. De meerderheid van de genoteerde ondernemingen publiceert immers een geconsolideerde jaarrekening en dient overeenkomstig IAS 24 informatie te verstrekken over de relaties en transacties met verbonden partijen in de toelichting bij die jaarrekening.

Op basis van deze selectiecriteria werd een steekproef bekomen van 91 ondernemingen waarvan aandelen genoteerd zijn op Euronext Brussels en die onderworpen zijn aan hetzelfde regelgevend kader op vlak van relaties en transacties met verbonden partijen. Van deze 91 genoteerde vennootschappen, zijn er 78 genoteerd op het continusegment en 13 op de fixingmarkt. 37 zijn small caps, 35 midcaps en 19 large caps, waarvan er 16 tot de Bel20 behoren⁵.

De informatie die onderzocht werd waren de jaarverslagen 2013 van deze 91 vennootschappen⁶.

1.3. ONDERZOCHE PUNTEN

In de studie worden de aspecten onderzocht waarvoor IAS 24 in transparantie voorziet. Zij behandelt bijgevolg de volgende aspecten:

- a. de aanwezigheid van een toelichting over verbonden partijen (sectie 2);
- b. informatie over relaties met verbonden partijen (sectie 3):
 - informatie over de groep;
 - informatie over het aandeelhouderschap;
- c. informatie over de transacties met verbonden partijen (sectie 4):
 - informatie over de remuneratie van managers;
 - informatie over andere transacties dan remuneratie van managers.

Om op een systematische manier de informatie over relaties en transacties met verbonden partijen te analyseren, die vaak verspreid is over verschillende delen van het jaarlijks financieel verslag, werd in de eerste plaats gekeken naar de aanwezigheid van informatie hieromtrent in de toelichting over relaties en transacties met verbonden partijen. Aangezien bepaalde informatie ook opgenomen wordt buiten deze toelichting (al dan niet ingevolge andere wettelijke bepalingen), werden tevens andere delen van het jaarlijks financieel verslag in beschouwing genomen (bv. het verslag van de raad van bestuur met de verklaring inzake deugdelijk bestuur). Met betrekking tot de informatie over de remuneratie werd echter enkel geanalyseerd of er informatie hieromtrent werd opgenomen in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. In vergelijking met IAS 24 legt het Wetboek van vennootschappen meer gedetailleerde vereisten op qua openbaarmaking over remuneratie in de

⁵ De opsplitsing tussen *small*, *mid* en *large caps* is gebaseerd op de classificatie van Euronext. *Large caps* zijn ondernemingen met een marktkapitalisatie van meer dan € 1 miljard (compartment A). *Mid caps* zijn ondernemingen met een marktkapitalisatie tussen € 150 miljoen en € 1 miljard (compartment B). *Small caps* zijn ondernemingen met een marktkapitalisatie van minder dan € 150 miljoen (compartment C).

⁶ Voor vier van deze vennootschappen valt het boekjaar niet samen met het kalenderjaar.

verklaring inzake deugdelijk bestuur. De naleving hiervan was reeds het onderwerp van studies nr. 38, 40 en 42 van de FSMA.

Deze studie kent een aantal beperkingen. De jaarlijkse financiële verslagen worden slechts in één taal onderzocht. Eventuele verschillen tussen de verschillende taalversies werden dus niet gedetecteerd. Enkel publiek beschikbare informatie werd onderzocht. De betrokken vennootschappen werden niet gecontacteerd om bijkomende gegevens te verschaffen over de onderzochte gegevens. Gegeven dat uitsluitend beroep werd gedaan op de in de jaarlijkse financiële verslagen openbaar gemaakte informatie en de diversiteit qua aard, vorm en locatie van bepaalde informatie, kunnen de in deze studie gerapporteerde cijfers hooguit als beredeneerde inschattingen worden aanzien. Niet alle vaststellingen zijn echter kwantitatief onderbouwd aangezien de vereiste informatieverschaffing vaak afhankelijk is van de specifieke context (i.e. verschillend van onderneming tot onderneming en afhankelijk van de aanwezigheid van een bepaald type verbonden partij of transactie). Er werd hierbij ook niet nagegaan of de toepasselijke normen correct werden geïnterpreteerd (bv. of een specifieke (transactie met) verbonden partij onder de definitie en binnen het toepassingsveld van IAS 24 valt).

Gegeven deze beperkingen valt een beoordeling van de kwaliteit van de verstrekte informatie over relaties en transacties met verbonden partijen bij de individuele vennootschappen buiten de reikwijdte van deze studie.

2. DE TOELICHTING OVER VERBONDEN PARTIJEN

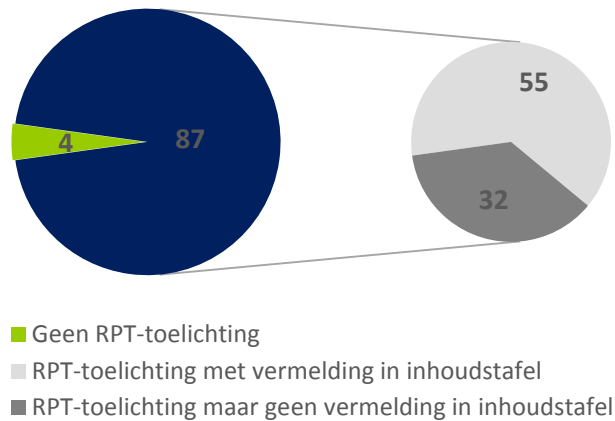
2.1. PRINCIPES

IAS 24 heeft tot doel ervoor te zorgen dat de jaarrekening van een entiteit de nodige informatie bevat om de aandacht te vestigen op de mogelijkheid dat haar financiële positie en de winst of het verlies kunnen beïnvloed zijn door het bestaan van verbonden partijen en door transacties en uitstaande saldi, met inbegrip van verbintenissen, met dergelijke partijen (IAS 24, § 1).

2.2. VASTSTELLINGEN EN AANDACHTSPUNTEN

Er werd nagegaan hoeveel van de 91 vennootschappen uit de steekproef een aparte sectie over (relaties en transacties met) verbonden partijen hebben opgenomen in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening (*RPT-toelichting* met RPT = *Related Party Transactions*). Voor de ondernemingen die een dergelijke sectie hebben opgenomen, werd vervolgens bekeken of deze sectie werd opgenomen in een inhoudsopgave in het jaarlijks financieel verslag⁷, en of deze aldus gemakkelijk kon worden teruggevonden. De resultaten van deze analyses worden weergegeven door grafiek 1.

⁷ Het is inderdaad mogelijk dat een jaarverslag meerdere inhoudsopgaven bevat (bv. een globale, weinig gedetailleerde, inhoudsopgave en een meer gedetailleerde inhoudsopgave per sectie van het jaarverslag).

Grafiek 1: Aanwezigheid van een RPT-toelichting met al dan niet vermelding in een inhoudsopgave

Zoals blijkt uit grafiek 1 hebben 87 van de 91 onderzochte vennootschappen in hun toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening een aparte toelichting over verbonden partijen. In enkele gevallen heeft de FSMA vastgesteld dat eenzelfde jaarlijks financieel verslag verschillende toelichtingen over verbonden partijen bevatte⁸. Van de 87 vennootschappen die een afzonderlijke toelichting over verbonden partijen in hun jaarverslag opnemen, zijn er 55 (63%) die deze toelichting in een inhoudsopgave vermelden.

Vennootschappen moeten op grond van IAS 24 informatie openbaar maken over relaties en transacties met verbonden partijen. De FSMA beveelt aan om alle door IAS 24 vereiste informatie over relaties en transacties met verbonden partijen op te nemen in een afzonderlijke toelichting in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. De FSMA beveelt aan om deze toelichting duidelijk op te splitsen in de verschillende deelaspecten waarover IAS 24 handelt. IAS 24 laat niet toe uitsluitend kruisverwijzingen op te nemen naar informatie buiten de jaarrekening voor informatie die overeenkomstig IAS 24 in de toelichting bij de jaarrekening dient vermeld te worden⁹.

De informatie met betrekking tot relaties en transacties met verbonden partijen die door IAS 24 vereist is, wordt hierna bestudeerd.

3. DE INFORMATIE OVER RELATIES MET VERBONDEN PARTIJEN

IAS 24 beschouwt een natuurlijke persoon of een nauwe verwant van die persoon als een verbonden partij van een verslaggevende entiteit wanneer die persoon (gezamenlijke) zeggenschap of een invloed van betekenis uitoefent over deze entiteit of behoort tot de managers op sleutelposities in de verslaggevende entiteit of in een moedermaatschappij van de verslaggevende entiteit. Een entiteit wordt daarnaast onder meer als een met een verslaggevende entiteit verbonden partij beschouwd wanneer zij een moeder-dochter-relatie hebben of zusterondernemingen zijn van mekaar, of wanneer één van beide entiteiten een geassocieerde deelneming of joint venture is van de andere entiteit. Voor

⁸ Bv. in één jaarverslag een toelichting over leningen aan de ondernemingen binnen de portefeuille (“prêts aux sociétés dans le portefeuille”), een toelichting over verbonden ondernemingen (“entreprises liées”) en een toelichting over verbonden partijen (“parties liées”).

⁹ Zie ESMA Decision ref. EECS/0610-11: Related party disclosures in 8th Extract from EECS’s Database of Enforcement (13 July 2010) (http://www.esma.europa.eu/system/files/10_834.pdf).

een volledige definitie van de begrippen “verbonden partij”, “nauwe verwant” en “managers op sleutelposities” verwijzen wij naar IAS 24, § 9.

In het voorstel van richtlijn heeft “verbonden partij” dezelfde betekenis als in IAS 24.

Met betrekking tot de relaties met verbonden partijen vereist IAS 24 de publicatie van informatie over de groepsentiteiten en over het aandeelhouderschap.

3.1. DE GROEP

3.1.1. Principes

Verscheidene regels verplichten genoteerde vennootschappen in hun jaarverslag informatie op te nemen over de groep. IAS 24, § 13 stelt dat relaties tussen een moedermaatschappij en haar dochterondernemingen moeten worden vermeld, ongeacht of er transacties tussen hen hebben plaatsgevonden. Meer gedetailleerde transparantievereisten worden echter opgelegd door IFRS 12 die een entiteit niet enkel verplicht om informatie op te nemen over de belangen in dochterondernemingen, maar tevens over haar belangen in onder meer joint ventures en geassocieerde deelnemingen. Deze informatie dient gebruikers van de jaarrekening niet alleen in staat te stellen de aard van de belangen in andere entiteiten te beoordelen, maar tevens de risico’s die ermee verband houden en de gevolgen van die belangen voor de financiële positie, financiële prestaties en kasstromen.

Onder het begrip “groep” wordt in deze studie het geheel van dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen verstaan.

3.1.2. Vaststellingen en aandachtspunten

Aangezien informatie over de groepsentiteiten zich vaak in verschillende delen van het jaarlijks financieel verslag bevindt, wordt bij de analyse van de aanwezigheid ervan een opsplitsing gemaakt qua locatie (binnen of buiten de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening) en wordt tevens het aantal afzonderlijke secties waarin informatie vermeld wordt in beschouwing genomen. De resultaten van deze analyses bevinden zich in tabel 1 en grafiek 2.

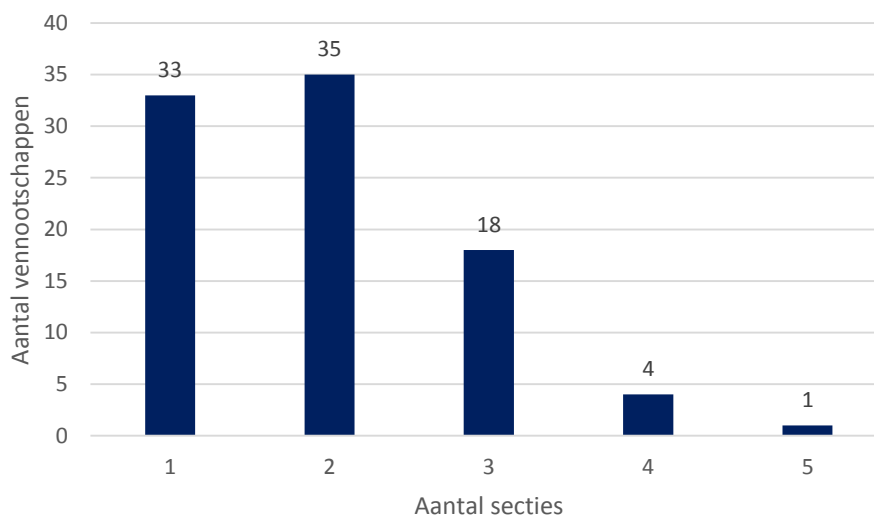
Informatie over de groepsentiteiten	Binnen en/of buiten de toelichting	Binnen de toelichting	Binnen de toelichting		Buiten de toelichting
			RPT-toelichting	Niet in de RPT-toelichting	
Informatie aanwezig?	91	84	15	81	44

Tabel 1: Aanwezigheid van informatie over de groepsentiteiten

De 91 onderzochte ondernemingen nemen allemaal informatie over de groepsentiteiten op in hun jaarverslag, of dat nu binnen of buiten de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening is.

84 (92%) van de 91 ondernemingen verschaffen informatie binnen de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. Een minderheid (15, zijnde 16%) geeft informatie in de toelichting over verbonden partijen. In de meeste gevallen is dit een verwijzing naar of een herhaling van informatie

uit een andere toelichting. Een grote meerderheid van de onderzochte vennootschappen (81, zijnde 89%) geeft deze informatie in een ander deel van de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. In bepaalde gevallen is de informatie verspreid over verschillende aparte secties die mekaar niet opvolgen, maar zich op verschillende uiteenlopende locaties bevinden binnen de toelichting (bv. aparte secties met betrekking tot de dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen; aparte secties met betrekking tot de consolidatiekring en de wijziging ervan). Bovendien verstrekken 44 vennootschappen (48%) informatie over de groepsentiteiten buiten de toelichting bij de jaarrekening. De secties buiten de toelichting omvatten in vele gevallen een schematische voorstelling van de groep (organogram), en soms ook een beschrijving van de groep of de belangrijkste groepsentiteiten.

Grafiek 2: Aantal vennootschappen in functie van het aantal secties met informatie over de groepsentiteiten

Op basis van grafiek 2 stellen we ook vast dat de informatie vaak verspreid is over verschillende secties van het jaarverslag: de meerderheid van de 91 onderzochte vennootschappen (58, zijnde 64%) neemt inderdaad minstens twee secties over groepsentiteiten in het jaarverslag op. In één geval werden zelfs 5 rubrieken over groepsentiteiten teruggevonden.

De FSMA beveelt de vennootschappen aan om, in de mate van het mogelijke, de informatie met betrekking tot de deelnemingen in andere entiteiten (dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen) te groeperen in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening om de leesbaarheid te bevorderen enerzijds en het risico op onderlinge afwijkingen tussen verschillende secties te vermijden anderzijds. Bij specifieke vermeldingen van groepsentiteiten in andere toelichtingen (zoals bv. de toelichting over verbonden partijen) kan dan verwezen worden naar de voornoemde toelichting. Naast deze informatie kan uiteraard een organogram en een duidelijke beschrijving van de (belangrijkste) groep(entiteiten) worden toegevoegd, bijvoorbeeld in het begin van het jaarverslag.

Hoewel de samenstelling van de groep vaak relatief duidelijk wordt weergegeven, heeft de FSMA vastgesteld dat, in bepaalde gevallen, er tegenstrijdigheden zijn tussen de verschillende secties, bepaalde informatie (bv. het deelnemingspercentage) ontbreekt en/of de terminologie niet duidelijk is (bv. geaffilieerde vennootschappen (“sociétés affiliées”), gebruik van het begrip “geassocieerde vennootschappen” (“sociétés associées”) om dochterondernemingen aan te duiden, ...).

De FSMA beveelt de vennootschappen aan om, weldoordacht, enkel begrippen te gebruiken die ook in de toepasselijke regelgeving worden gebruikt (IFRS, Wetboek van vennootschappen, ...).

3.2. HET AANDEELHOUDERSCHAP

3.2.1. Principes

Verscheidene regels verplichten genoteerde vennootschappen in hun jaarverslag informatie op te nemen over hun aandeelhouderschap. IAS 24, § 13 bepaalt onder meer dat *“Een entiteit de naam van haar moedermaatschappij (moet) vermelden en, indien deze afwijkt, de uiteindelijke partij die zeggenschap uitoefent. [...]”*. Artikel 96, § 2, 4° van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat *“het jaarverslag tevens een verklaring inzake deugdelijk bestuur (bevat), die er een specifiek onderdeel van vormt en die ten minste de volgende informatie bevat [...] de informatie zoals bedoeld in artikel 14, vierde lid, van de wet van 2 mei 2007 [...]”*. Artikel 14, vierde lid, van de wet van 2 mei 2007 op de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen bepaalt: *“Emittenten naar Belgisch recht vermelden in de toelichting bij hun jaarrekening, in de staat betreffende het kapitaal, hun aandeelhoudersstructuur op balansdatum, zoals die blijkt uit de ontvangen kennisgevingen.”*

3.2.2. Vaststellingen en aandachtspunten

Aangezien informatie over het aandeelhouderschap zich vaak in verschillende delen van het jaarlijks financieel verslag bevindt, wordt bij de analyse van de aanwezigheid ervan opnieuw een opsplitsing gemaakt qua locatie (binnen of buiten de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening) en wordt tevens het aantal afzonderlijke secties waarin informatie vermeld wordt in beschouwing genomen. De resultaten van deze analyses bevinden zich in tabel 2 en grafiek 3.

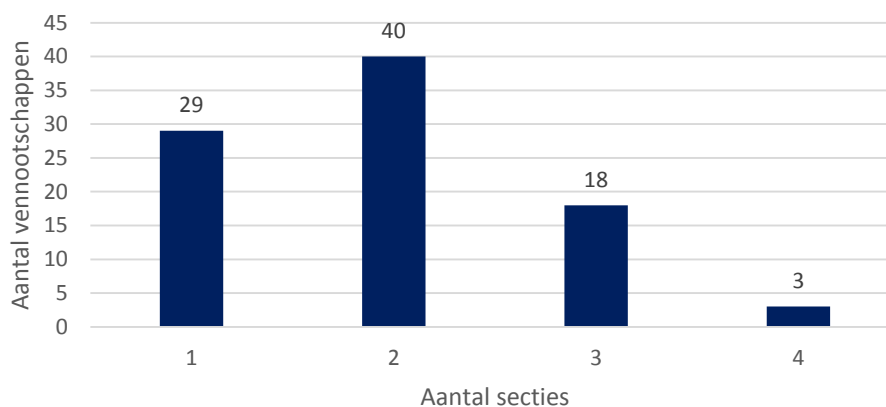
Informatie over het aandeelhouderschap	Binnen en/of buiten de toelichting	Binnen de toelichting	Binnen de toelichting		Buiten de toelichting
			RPT-toelichting	Niet in de RPT-toelichting	
Informatie aanwezig?	90	37	24	15	88

Tabel 2: Aanwezigheid van informatie over het aandeelhouderschap

Alle onderzochte ondernemingen op één na geven informatie over het aandeelhouderschap, of dat nu binnen of buiten de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening is.

37 (41%) van de 91 ondernemingen verschaffen informatie binnen de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. Een minderheid (24, zijnde 26%) geeft informatie over het aandeelhouderschap in de toelichting over verbonden partijen. Een deel van deze ondernemingen geeft in deze toelichting een volledig overzicht van het aandeelhouderschap. Sommige ondernemingen vermelden, conform IAS 24, § 13, enkel de moederonderneming en/of de uiteindelijke partij die zeggenschap uitoefent. Bepaalde ondernemingen maken melding van een aandeelhouder in het kader van een specifieke transactie die zich hiermee heeft voorgedaan. Een kleine minderheid (15, zijnde 16%) geeft deze informatie in een ander deel van de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. In de meerderheid van deze gevallen werd informatie over het aandeelhouderschap

opgenomen in de toelichting over het kapitaal/eigen vermogen bij de geconsolideerde jaarrekening. In enkele gevallen werd er tevens een aparte toelichting opgenomen met uitsluitend informatie over het aandeelhouderschap. Bovendien verstrekt een grote meerderheid (88, zijnde 97%) informatie over het aandeelhouderschap buiten de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. Meestal wordt de informatie over het aandeelhouderschap opgenomen in de verklaring inzake deugdelijk bestuur en/of in een algemene sectie met kerninformatie voor de aandeelhouders.

Grafiek 3: Aantal vennootschappen in functie van het aantal secties met informatie over het aandeelhouderschap

We stellen ook vast dat de informatie over het aandeelhouderschap vaak verspreid is over verschillende secties van het jaarverslag: de meerderheid van de 91 onderzochte vennootschappen (61, zijnde 67%) neemt inderdaad minstens twee secties over dit onderwerp op in het jaarverslag. In drie gevallen werden zelfs 4 rubrieken met informatie over het aandeelhouderschap teruggevonden.

De FSMA beveelt de vennootschappen aan om, in de mate van het mogelijke, de informatie met betrekking tot het aandeelhouderschap in zo weinig mogelijk secties op te nemen (weliswaar rekening houdend met de verschillende toepasselijke wetsbepalingen) om de leesbaarheid te bevorderen enerzijds en het risico op onderlinge afwijkingen tussen verschillende secties te vermijden anderzijds. Een grafische voorstelling van het aandeelhouderschap kan uiteraard worden toegevoegd, bijvoorbeeld in het begin van het jaarverslag.

Er werd vastgesteld dat de informatie over de aandeelhoudersstructuur over het algemeen relatief volledig en duidelijk is. De FSMA heeft echter vastgesteld dat in bepaalde gevallen de moederonderneming of de ultieme controlerende aandeelhouder¹⁰ niet vermeld worden of, in elk geval, niet duidelijk. De informatie over eventuele akkoorden van onderling overleg tussen aandeelhouders is eveneens, in sommige gevallen, afwezig of onduidelijk.

De FSMA wijst erop dat de aandeelhoudersstructuur dient vermeld te worden zoals die blijkt uit de ontvangen kennisgevingen (artikel 14, vierde lid, van de wet van 2 mei 2007). Zij wijst er ook op dat alle relevante informatie over het aandeelhouderschap (met inbegrip van de controleketen en van informatie over eventuele akkoorden van onderling overleg) dient te worden opgenomen. De FSMA beveelt aan om, indien er geen moederonderneming en/of ultieme controlerende aandeelhouder is, dit expliciet te vermelden (onder meer in de toelichting over verbonden partijen).

¹⁰ Aangezien de definitie van controle onder IFRS verschilt van de definitie van controle onder Belgisch recht, kan er theoretisch een verschil bestaan tussen de "uiteindelijke partij die zeggenschap uitoefent" en de "ultieme controlerende aandeelhouder".

4. DE INFORMATIE OVER TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN

Een transactie met een verbonden partij wordt door IAS 24, § 9 gedefinieerd als een overdracht van middelen, dienstverleningen of verplichtingen tussen een verslaggevende entiteit en een verbonden partij, ongeacht of er hiervoor een prijs in rekening wordt gebracht. Met betrekking tot de transacties met verbonden partijen vereist IAS 24 informatie over de remuneratie van de managers op sleutelposities en informatie over andere transacties met verbonden partijen.

4.1. REMUNERATIE VAN MANAGERS OP SLEUTELPOSTEN

4.1.1. Principes

IAS 24, § 17 somt de informatie op die verplicht in de toelichting moet worden opgenomen met betrekking tot de beloning van managers op sleutelposities. Een entiteit moet de beloning voor managers op sleutelposities vermelden, in totaal en uitgesplitst naar de volgende categorieën: kortetermijn-personeelsbeloningen, vergoedingen na uitdiensttreding, andere langetermijn-personeelsbeloningen, ontslagvergoedingen en op aandelen gebaseerde betalingen. Artikel 96, § 3 van het Wetboek van vennootschappen bepaalt dat de verklaring inzake deugdelijk bestuur tevens een remuneratieverslag dient te omvatten en omschrijft welke informatie hierin minimaal moet worden opgenomen. In vergelijking met IAS 24 legt het Wetboek van vennootschappen meer gedetailleerde vereisten op qua transparantie over remuneratie. De wijze waarop de remuneratie moet worden uitgesplitst onder IAS 24 en volgens het Wetboek van vennootschappen is niet identiek. De naleving van dit aspect van het Wetboek van vennootschappen was reeds het onderwerp van studies nr. 38, 40 en 42 van de FSMA. Met betrekking tot de informatie over de remuneratie werd dan ook enkel bekeken of er inderdaad informatie hieromtrent werd opgenomen in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening. Er werd niet onderzocht of de uitsplitsing van de totale vergoeding gebeurde zoals aangegeven door IAS 24, § 17.

4.1.2. Vaststellingen en aandachtspunten

Een grote meerderheid van de 91 onderzochte vennootschappen (78, zijnde 86%) geeft informatie over de beloning van managers op sleutelposities in de toelichting over verbonden partijen (waaronder zij die enkel een verwijzing opnemen naar het remuneratieverslag). Niettemin zijn er dus 13 ondernemingen (14%) die geen informatie hierover in deze toelichting opnemen.

In de toelichting over verbonden partijen dient informatie te worden opgenomen over de remuneratie van managers op sleutelposities, zoals door IAS 24, § 17 voorgeschreven. De FSMA beveelt aan in die toelichting te verduidelijken aan welke personen de vermelde remuneratie werd toegekend (eventueel door middel van verwijzing) en tevens een verwijzing op te nemen naar het remuneratieverslag¹¹.

4.2. ANDERE TRANSACTIES DAN DE REMUNERATIE VAN MANAGERS

De analyse van de informatie over transacties met verbonden partijen (andere dan remuneratie) in het jaarlijks financieel verslag laat niet enkel toe om de transparantie hieromtrent te beoordelen, maar

¹¹ Het remuneratieverslag dient natuurlijk op zijn beurt alle informatie te bevatten die voorgeschreven wordt door artikel 96, § 3 van het Wetboek van Vennootschappen

tevens om een inschatting te maken van het belang van deze transacties en van de mogelijke impact van de omzetting van het voorstel van richtlijn in Belgisch recht, daarbij uitgaand van de veronderstelling dat dit voorstel ongewijzigd zou worden goedgekeurd.

Alvorens over te gaan tot de bespreking van de analyse en vaststellingen wordt daarom niet enkel een overzicht gegeven van de informatie die dient opgenomen te worden in het jaarlijks financieel verslag, maar wordt tevens het voorstel van richtlijn meer in detail toegelicht.

4.2.1. Principes

IAS 24, § 18 somt de minimuminformatie op die in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening moet worden opgenomen met betrekking tot transacties en saldi met verbonden partijen. Die informatie moet de gebruikers in elk geval toelaten het potentieel effect van de relatie op de jaarrekening te begrijpen. IAS 24, § 19 verplicht op zijn beurt de informatie beschreven in § 18 afzonderlijk te vermelden voor elk van de volgende categorieën van verbonden personen:

- de moedermaatschappij;
- entiteiten die gezamenlijke zeggenschap hebben over, of invloed van betekenis hebben op, de entiteit;
- dochterondernemingen;
- geassocieerde deelnemingen;
- joint ventures waarin de entiteit een deelnemer is;
- managers op sleutelposities in de entiteit of in haar moedermaatschappij; en
- andere verbonden partijen.

Posten van soortgelijke aard mogen in totalen worden vermeld, tenzij een afzonderlijke vermelding nodig is om de gevolgen van transacties tussen verbonden partijen voor de jaarrekening van de entiteit te begrijpen (IAS 24, § 24). Mededelingen dat transacties tussen verbonden partijen plaatsvonden onder voorwaarden gelijkwaardig aan de voorwaarden die gelden in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen, mogen alleen worden gedaan indien dergelijke voorwaarden kunnen worden gestaafd (IAS 24, § 23).

Bepaalde transacties met verbonden partijen bij de Belgische genoteerde vennootschappen kunnen onderworpen zijn aan de artikelen 523, 524 en 524ter van het Wetboek van vennootschappen (wettelijke belangenconflictregering) die bepalingen bevatten rond een te volgen procedure evenals de informatie die naar aanleiding hiervan dient opgenomen te worden in het verslag van de raad van bestuur:

- de artikelen 523, § 1 en 524ter, § 1 bepalen dat indien een bestuurder of lid van het directiecomité, rechtstreeks of onrechtstreeks, een belang van vermogensrechtelijke aard heeft dat strijdig is met een beslissing of een verrichting die tot de bevoegdheid behoort van de raad van bestuur of het directiecomité, hij dit moet medelen aan de andere leden vóór dat een besluit wordt genomen. De betrokken bestuurder of lid van het directiecomité mag niet deelnemen aan de beraadslaging en stemming hierover. De notulen van de raad van bestuur of het directiecomité die de beslissing moet nemen, dienen in het verslag van de raad van bestuur in hun geheel opgenomen te worden en dienen de informatie te omvatten zoals door artikel 523 en 524ter beschreven. Deze regeling is niet van toepassing voor de gevallen beschreven in artikel 523, § 3.
- artikel 524, § 2 bepaalt dat alle beslissingen en verrichtingen, binnen het toepassingsveld van artikel 524, § 1, die verband houden met betrekkingen van (een dochtervennootschap van) een genoteerde vennootschap met een vennootschap die daarmee verbonden is (maar geen

dochtervennootschap is), voorafgaandelijk onderworpen moeten worden aan de beoordeling van een comité van drie onafhankelijke bestuurders, dat wordt bijgestaan door één of meer onafhankelijke experts en advies uitbrengt bij de raad van bestuur. Het besluit van het comité en het uittreksel uit de notulen van de raad van bestuur dienen samen met het oordeel van de commissaris over de getrouwheid van de gegevens in het advies van het comité en in de notulen van de raad van bestuur te worden overgenomen in het verslag van de raad van bestuur (artikel 524, § 3). Het advies van het comité en de notulen van de raad van bestuur dienen de informatie te omvatten zoals door artikel 524 beschreven.

Overeenkomstig bepalingen 3.6 en 6.8 van de Corporate Governance Code 2009 dient tevens een toelichting in de verklaring inzake deugdelijk bestuur opgenomen te worden bij de toepassing van het door de raad van bestuur uitgewerkte beleid betreffende transacties en andere contractuele banden tussen de vennootschap, met inbegrip van haar verbonden vennootschappen, en haar bestuurders en leden van het uitvoerend management die niet onder de belangenconflictenregeling vallen (buitenwettelijke belangenconflictenregeling).

4.2.2. Voorstel van richtlijn van de Europese Commissie

Het voorstel van richtlijn heeft betrekking op zowel de transparantie over als de goedkeuring van bepaalde transacties met verbonden partijen. Het voorstel van richtlijn bevat tevens een aantal vrijstellingen van voornoemde voorschriften die de lidstaten in bepaalde omstandigheden kunnen toestaan (bv. bij transacties met 100%-dochtervennootschappen en herhaaldelijk terugkerende transacties). Hiervoor verwijzen we naar het voorstel van richtlijn zelf.

a. Transparantie

IAS 24 is een belangrijke standaard voor transparantie over *gerealiseerde* transacties in tussentijdse en jaarlijkse financiële verslagen. Volgens de Europese Commissie zijn aandeelhouders op dit moment echter onvoldoende geïnformeerd over *geplande* transacties (zie supra, sectie 1.1.).

De FSMA wijst erop dat transacties met verbonden partijen die als voorkennis worden beschouwd in de regel onmiddellijk dienen openbaar gemaakt te worden.

Om tegemoet te komen aan de tekortkoming van een gebrek aan adequate transparantie, behelst het voorstel van richtlijn van de Europese Commissie dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat vennootschappen transacties met verbonden partijen die meer dan 1% van de waarde van hun activa vertegenwoordigen openbaar maken op het moment dat deze worden aangegaan. Deze aankondiging moet vergezeld gaan van een verslag van een onafhankelijke derde waarin wordt beoordeeld of de transactie al dan niet tegen marktvoorwaarden gebeurt en dat bevestigt dat de transactie vanuit het oogpunt van de minderheidsaandeelhouders, eerlijk en redelijk is. De aankondiging dient informatie te bevatten over de aard van de relatie met de verbonden partij, de naam van de verbonden partij, het bedrag van de transactie en alle andere informatie die nodig is om de transactie te beoordelen¹².

b. Goedkeuring door de algemene vergadering

Het voorstel van richtlijn bevat niet enkel vereisten in verband met de transparantie over transacties met verbonden partijen, maar tevens rond de goedkeuring ervan. In haar in 2012 gepubliceerde verslag erkent de OESO dat in veel landen de goedkeuring door de raad van bestuur in het algemeen en een comité van onafhankelijke bestuurders in het bijzonder noodzakelijk is¹³. In België zijn bijvoorbeeld, overeenkomstig artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen, bepaalde

¹² Zie artikel 9quater, § 1 van het voorstel van richtlijn.

¹³ OECD (2012), Related Party Transactions and Minority Shareholder Rights (zie ook voetnoot 3).

transacties met verbonden vennootschappen onderhevig aan de beoordeling van een comité van drie onafhankelijke bestuurders dat wordt bijgestaan door één of meer onafhankelijke experts en advies uitbrengt bij de raad van bestuur (zie supra, sectie 4.2.1.).

De Europese Commissie is van oordeel dat de aandeelhouders vandaag niet over de middelen beschikken om laakbare transacties tegen te houden, en dat zeggenschapsrechten ten aanzien van dergelijke transacties hen beter in staat zouden stellen hun beleggingen te beschermen (zie supra, sectie 1.1.). Om tegemoet te komen aan de vastgestelde tekortkoming van onvoldoende aandeelhoudersbetrokkenheid, behelst het voorstel van richtlijn dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat transacties met verbonden partijen die meer dan 5% van de waarde van de activa van een vennootschap vertegenwoordigen of die aanzienlijke gevolgen voor de winst of de omzet kunnen hebben op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders worden voorgelegd, met dien verstande dat indien bij de transactie een aandeelhouder is betrokken, deze van de stemming moet worden uitgesloten en dat de vennootschap de transactie niet kan aangaan voordat de aandeelhouders hun goedkeuring hebben gegeven¹⁴. Transacties die in een periode van 12 maanden met dezelfde verbonden partij zijn aangegaan en niet door de aandeelhouders zijn goedgekeurd dienen te worden samengevoegd. Indien deze samengevoegde transacties een waarde van meer dan 5% van de activa van de vennootschap vertegenwoordigen, worden de transactie waarmee deze drempel wordt overschreden en alle daaropvolgende transacties met dezelfde verbonden partij ter goedkeuring aan de aandeelhouders voorgelegd¹⁵.

4.2.3. Vaststellingen en aandachtspunten

a. Aanwezigheid van informatie

Ten eerste werd nagegaan of er informatie over transacties met verbonden partijen andere dan beloningen van managers op sleutelposities gegeven werd. Op de 91 onderzochte vennootschappen neemt een grote meerderheid (69, zijnde 76%) informatie over andere transacties dan de remuneratie van managers op. Deze informatie is bijna steeds terug te vinden in de toelichting over verbonden partijen, maar soms bevindt deze zich ook in andere toelichtingen en andere secties buiten de geconsolideerde jaarrekening.

De FSMA beveelt aan om alle door IAS 24 vereiste informatie in verband met transacties met verbonden partijen in één enkele toelichting op te nemen. In deze toelichting kan desgevallend worden verwezen naar andere toelichtingen of naar andere secties, waar complementaire informatie over transacties met verbonden partijen terug te vinden is (bv. naar secties waar de informatie is opgenomen die door de artikelen 523, 524 en 524ter van het Wetboek van vennootschappen of de Corporate Governance Code 2009 wordt vereist voor de transacties waarvoor de wettelijke of buitenwettelijke belangenconflictrekking werd toegepast).

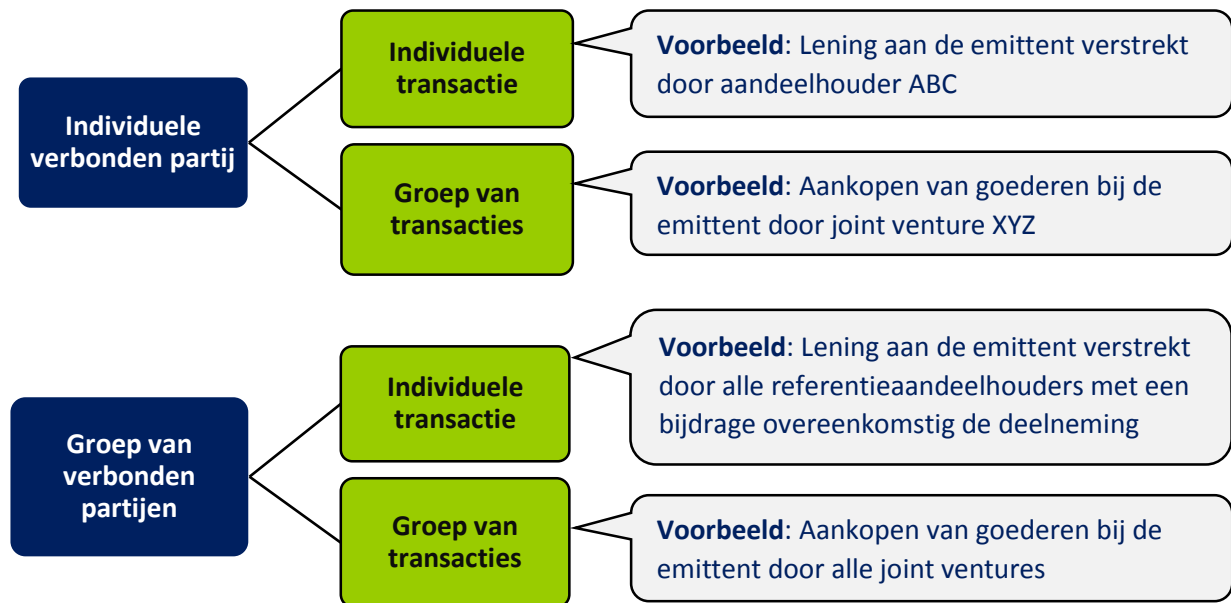
b. Samenvoeging van informatie

Ten tweede werden alle gerapporteerde transacties in kaart gebracht door volgende informatie voor elke transactie te verzamelen: de naam van de verbonden partij en de aard van de relatie enerzijds, en de waarde en de omschrijving van de aard van de transactie anderzijds. Deze informatie laat toe om de transparantie hieromtrent te beoordelen en om een inschatting te maken van het belang van deze transacties en van de mogelijke impact van de omzetting van het voorstel van richtlijn.

¹⁴ Zie artikel 9quater, § 2 van het voorstel van richtlijn.

¹⁵ Zie artikel 9quater, § 3 van het voorstel van richtlijn.

De transacties werden opgelijst zoals door zij door de vennootschappen werden gerapporteerd. Transacties worden zowel voor individuele verbonden partijen als voor groepen van verbonden partijen vermeld. De term “verbonden partij” kan dus zowel betrekking hebben op een individuele verbonden partij als op een groep van verbonden partijen die samengevoegd worden gerapporteerd. Soortgelijke transacties worden door ondernemingen typisch per verbonden partij samengevoegd. De term “transactie” kan dus zowel betrekking hebben op een individuele transactie als op een groep van soortgelijke transacties die samengevoegd worden gerapporteerd. Er zijn dus 4 mogelijke combinaties die ieder als één transactie worden beschouwd. Deze combinaties worden in volgend schema weergegeven en aan de hand van een voorbeeld geïllustreerd:

Schema: Rapporteringsmogelijkheden in functie van samenvoeging

De FSMA heeft vastgesteld dat de vennootschappen in sommige gevallen informatie over transacties met verbonden partijen samenvoegden voor verschillende categorieën van verbonden partijen.

Transacties van gelijke aard mogen worden samengevoegd, tenzij een afzonderlijke vermelding nodig is om de gevolgen van transacties tussen verbonden partijen voor de jaarrekening van de entiteit te begrijpen (IAS 24, § 24). Aggregatie over verschillende categorieën van verbonden partijen is niet toegestaan (IAS 24, § 19). De vennootschappen moeten dus de informatie systematisch per categorie van verbonden partijen verstrekken. Bij transacties met een bepaalde categorie van verbonden partijen, beveelt de FSMA aan mee te delen welke specifieke partijen deel uitmaken van deze categorie of een verwijzing op te nemen naar de sectie waar de samenstelling ervan kan teruggevonden worden.

c. Steekproef voor verdere analyse

Zoals reeds aangehaald is de doelstelling niet enkel om de transparantie over transacties met verbonden partijen te beoordelen, maar tevens om een inschatting te maken van hun belang en van de mogelijke impact van de omzetting van het voorstel van richtlijn. Het voorstel van richtlijn omvat,

zoals besproken in sectie 4.2.2., bepalingen in verband met transparantie en goedkeuring waarvan de toepassing afhankelijk is van de *waarde* van de transacties¹⁶ die worden *aangegaan*.

Bepaalde overeenkomsten leiden niet enkel tot transacties in het boekjaar waarin zij zijn aangegaan, maar ook tot transacties in de daaropvolgende boekjaren (bv. leningen met interesten en kapitaalaflossingen, aankopen met openstaande saldi). De FSMA stelt echter vast dat zij uit de informatie die de vennootschappen geven niet altijd kan afleiden of het gaat om een transactie die gedurende het boekjaar werd aangegaan dan wel of het transactie is die voortvloeit uit een reeds vroeger aangegane verbintenis (bv. een betaling van een openstaand saldo).

De FSMA beveelt aan te verduidelijken of een transactie gedurende het boekjaar werd aangegaan dan wel of zij voortvloeit uit een reeds vroeger aangegane verbintenis. In het laatste geval beveelt de FSMA aan duidelijk te maken wat de situatie was bij aanvang van het boekjaar, welke verandering is opgetreden en wat het resultaat was nadien. De FSMA beveelt aan enkel informatie over transacties uit het verleden te herhalen indien die relevant blijft (bv. bij een uitstaand saldo).

Bij het in kaart brengen van de gerapporteerde transacties werden alle transacties opgelijst die door de ondernemingen vermeld werden, en dit dus ongeacht wanneer zij werden aangegaan.

De FSMA stelt hierbij bovendien vast dat in bepaalde gevallen het bedrag van de transactie en/of informatie over een al dan niet uitstaand saldo niet duidelijk of zelfs helemaal niet wordt weergegeven.

Zowel het bedrag van de transacties als van uitstaande saldi dient te worden vermeld (IAS 24, § 18).

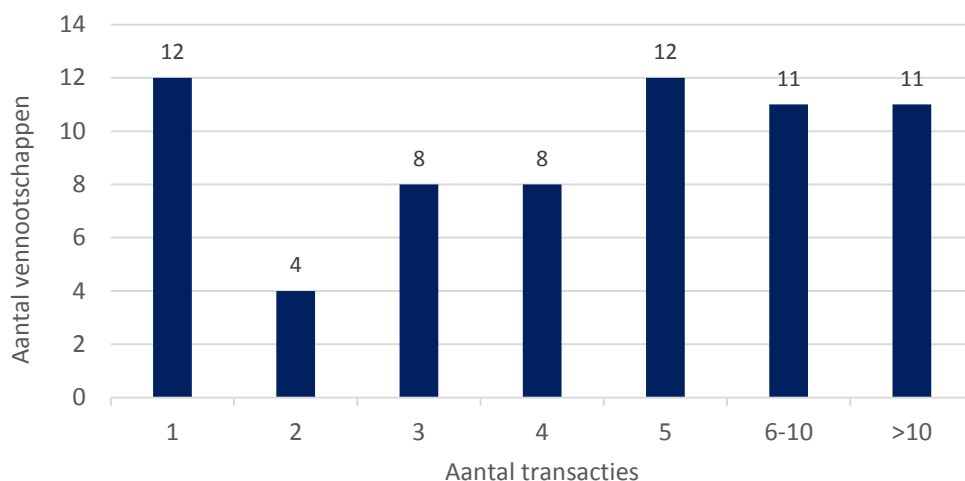
Indien de waarde van een transactie niet vermeld werd of niet kon afgeleid worden, maar wel een eventueel uitstaand saldo, werd dit laatste bedrag als de waarde van de transactie beschouwd. Voor 7 transacties kon echter geen waarde worden weerhouden. De transacties zonder waarde werden uit de steekproef verwijderd waardoor 3 ondernemingen werden geëlimineerd. Daar dit echter over een beperkt aantal ondernemingen en transacties gaat, heeft dit slechts een minimale invloed op de hierna getrokken conclusies. De steekproef voor verdere analyse bevat aldus 66 ondernemingen.

d. Aantal gerapporteerde transacties en verbonden partijen

De 66 ondernemingen in de steekproef rapporteerden in totaal 416 transacties. Volgende grafiek geeft weer hoeveel vennootschappen een bepaald aantal transacties rapporteert¹⁷.

¹⁶ Volgens het voorstel van richtlijn dienen vennootschappen transacties met verbonden partijen waarvan de waarde meer dan 5% bedraagt van de waarde van hun activa *of transacties die aanzienlijke gevolgen voor de winst of de omzet kunnen hebben*, op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders te worden voorgelegd. Bij de inschatting voor deze bepaling kunnen wij ons enkel baseren op de 5%-drempel.

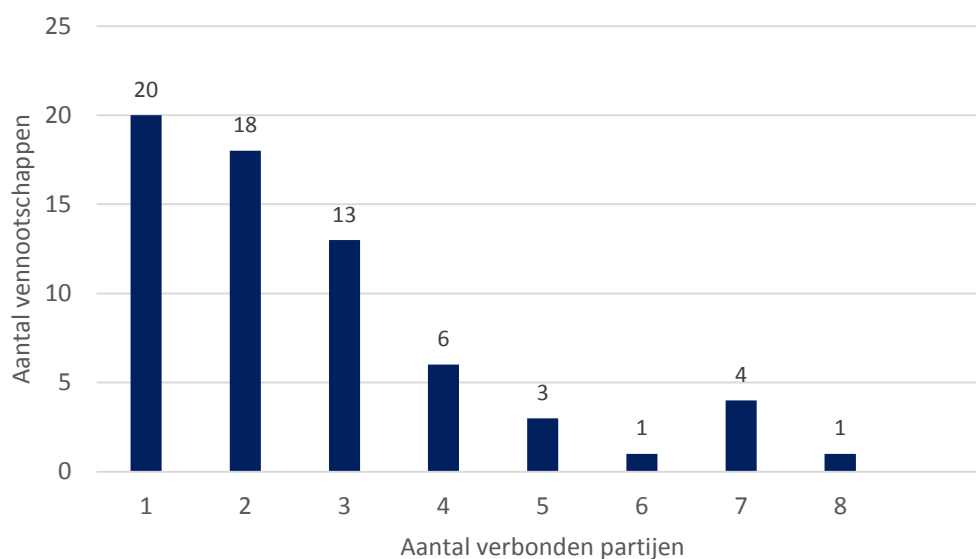
¹⁷ Bij de interpretatie van de grafiek dient rekening te worden gehouden met de mogelijke samenvoeging van informatie door vennootschappen (zie sectie 4.2.3 - b).

Grafiek 4: Aantal vennootschappen in functie van het aantal transacties

Grafiek 4 toont aan dat er een grote variatie is met betrekking tot het aantal gerapporteerde transacties per vennootschap. 44 ondernemingen rapporteren 1 tot 5 transacties, 11 ondernemingen vermelden 6 tot 10 transacties en 11 ondernemingen hebben zelfs meer dan 10 transacties.

De gerapporteerde transacties werden aangegaan met in totaal 176 gerapporteerde verbonden partijen. Volgende grafiek toont het aantal vennootschappen naargelang het aantal verbonden partijen waarmee de gerapporteerde transacties zijn aangegaan¹⁸.

Grafiek 5: Aantal vennootschappen in functie van het aantal verbonden partijen

Grafiek 5 toont aan dat er een grote variatie is met betrekking tot het aantal verbonden partijen met gerapporteerde transacties per vennootschap. 51 ondernemingen rapporteren transacties met 1 tot 3 verbonden partijen, 10 ondernemingen vermelden transacties met 4 tot 6 verbonden partijen en 5 ondernemingen hebben zelfs 7 of 8 verbonden partijen waarmee transacties zijn aangegaan.

¹⁸ Bij de interpretatie van de grafiek dient rekening te worden gehouden met de mogelijke samenvoeging van informatie door vennootschappen (zie sectie 4.2.3 - b).

e. Belang van de gerapporteerde transacties

Volgende tabel geeft het aantal en de waarde¹⁹ van de gerapporteerde transacties, waarbij een opsplitsing wordt gemaakt in categorieën op basis van de 1% en 5%-grenzen uit het voorstel van richtlijn: <=1%,]1%-5%], >5% van de waarde van het totaal actief²⁰.

Waarde (% ten opzichte van het totaal actief)	Transacties		Waarde		Aantal ondernemingen waarop betrekking
	Aantal	%	Totaal	%	
<=1%	336	81%	€ 1.177.539.608	34%	63
>1%	80	19%	€ 2.267.103.298	66%	35 ²¹
met]1%-5%]	58	14%	€ 1.699.033.230	49%	33
met >5%	22	5%	€ 568.070.068	16%	16
Totaal	416	100%	€ 3.444.642.906	100%	

Tabel 3: Aantal en waarde van de transacties

De transacties zijn dus belangrijk, zowel in aantal als in waarde: er zijn 416 transacties die meer dan € 3,4 miljard vertegenwoordigen. De transacties met een waarde die groter is dan 1% van de waarde van het totaal actief vertegenwoordigen slechts 19% van het totaal aantal transacties tussen verbonden partijen (80 op 416), maar 66% van de totale waarde van alle transacties tussen verbonden partijen. 35 ondernemingen hebben transacties met verbonden partijen gerapporteerd waarvan de waarde groter is dan 1% van de waarde van het totaal actief.

De meerderheid van de transacties die meer dan 1% van de waarde van het totaal actief vertegenwoordigen (58 op 80) heeft een waarde die lager is dan 5% van de waarde van het totaal actief. Deze transacties vertegenwoordigen 49% van de totale waarde van de transacties tussen verbonden partijen en werden aangegaan met 33 ondernemingen.

De transacties waarvan de waarde meer dan 5% van het totaal actief bedraagt (22 op 80) vertegenwoordigen 16% van de totale waarde van de transacties tussen verbonden partijen. Deze transacties werden aangegaan met 16 ondernemingen.

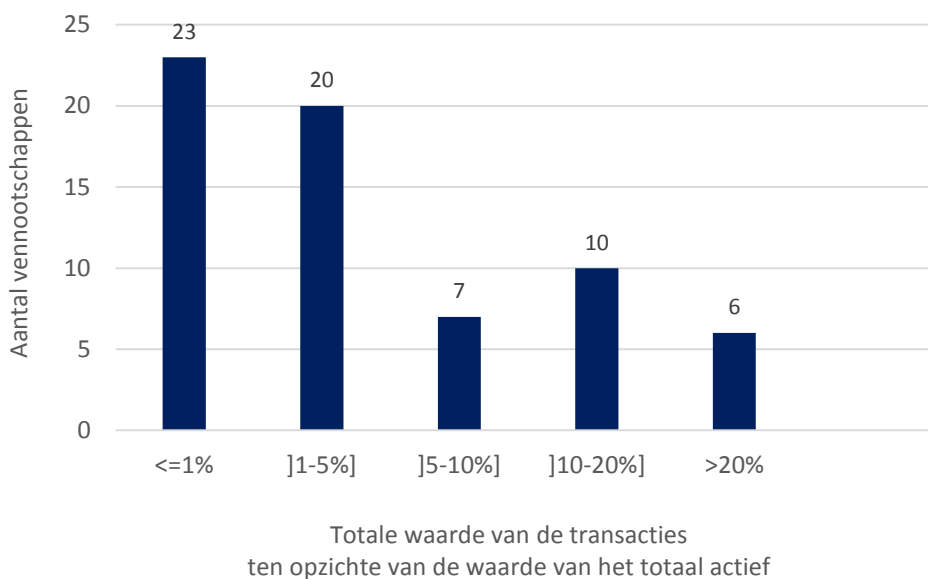
Grafiek 6 toont het aantal vennootschappen naargelang de totale waarde van de gerapporteerde transacties ten opzichte van de waarde van het totaal actief²².

¹⁹ Indien de cijfers door een vennootschap werden gerapporteerd in een andere valuta dan euro, werden deze omgerekend.

²⁰ Bij de interpretatie van de tabel dient rekening te worden gehouden met de mogelijke samenvoeging van informatie door vennootschappen, evenals met het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid (zie sectie 4.2.3 - b en c).

²¹ In tegenstelling tot bij de andere kolommen is 35 (aantal ondernemingen met minstens 1 transactie waarvan de waarde groter is dan 1% van de waarde van het totaal actief) niet de som van 33 (het aantal ondernemingen met minstens 1 transactie met een waarde tussen 1% en 5% van de waarde van het totaal actief) en 16 (het aantal ondernemingen met minstens 1 transactie met een waarde die groter is dan 5% van de waarde van het totaal actief) aangezien bepaalde ondernemingen zich in beide categorieën bevinden.

²² Bij de interpretatie van de grafiek dient rekening te worden gehouden met het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid (zie sectie 4.2.3 - c).

Grafiek 6: Aantal vennootschappen in functie van de totale waarde van de transacties ten opzichte van de waarde van het totaal actief

Volgens grafiek 6 is de totale waarde van de transacties bij 23 vennootschappen²³ méér dan 5% van de waarde van het totaal actief. Bij 6 ondernemingen is dit zelfs meer dan 20%. Dit geeft aan dat de totale waarde van alle transacties ten opzichte van het totaal actief aanzienlijk is voor een beduidend aantal vennootschappen.

f. Mogelijke impact van het voorstel van richtlijn in verband met transparantie

Hierna wordt de mogelijke impact van de omzetting van de vereisten van het voorstel van richtlijn inzake transparantie ingeschat. Aangezien alle gerapporteerde transacties in beschouwing werden genomen (ongeacht of deze reeds werden aangegaan voorafgaand aan het boekjaar) en gelet op de samenvoeging van informatie door de vennootschappen, het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid en eventuele vrijstellingen (uit het voorstel van richtlijn) voor bepaalde transacties, zal de mogelijke impact allicht overschat zijn.

De verplichting om transacties met verbonden partijen waarvan de waarde meer dan 1% vertegenwoordigt van de waarde van hun activa openbaar te maken op het moment dat deze worden aangegaan, zou op basis van onze inschattingen *maximaal* betrekking kunnen hebben op 35 ondernemingen. Zoals kan vastgesteld worden in tabel 3 zijn er immers 35 ondernemingen die één of meer transacties hebben verricht waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van hun activa.

²³ In tabel 3 stellen we vast dat 16 ondernemingen één of meer transacties hebben waarvan de waarde hoger ligt dan 5% van de waarde van het totaal actief. Daarnaast zijn er dus nog 7 ondernemingen die geen transactie hebben waarvan de waarde hoger ligt dan 5% van de waarde van het totaal actief, maar waarbij de waarde van alle transacties toch de 5%-grens overstijgt.

g. Mededeling over marktvoorwaarden

De aankondiging die openbaar dient te worden gemaakt bij de transacties waarvan de waarde meer bedraagt dan 1% van de waarde van de activa dient volgens het voorstel van richtlijn vergezeld te gaan van een verslag van een onafhankelijke derde waarin wordt beoordeeld of de transactie al dan niet volgens marktvoorwaarden verloopt en wordt bevestigd dat zij uit het oogpunt van de aandeelhouders eerlijk en redelijk is.

IAS 24, § 23 stelt dat een mededeling dat een transactie plaatsvond onder marktvoorwaarden, alleen mag worden gedaan indien dergelijke voorwaarden kunnen worden gestaafd.

Indien dit kan worden gestaafd, beveelt de FSMA aan om expliciet te vermelden dat transacties aan marktvoorwaarden zijn aangegaan.

In dit kader werd nagegaan voor hoeveel van de transacties waarvan de waarde meer bedraagt dan 1% van de waarde van de activa vermeld werd dat zij inderdaad aan marktvoorwaarden zijn aangegaan. Ondernemingen nemen dergelijke mededeling op voor transacties afzonderlijk of voor alle transacties samen. De resultaten van deze analyse bevinden zich in volgende tabel²⁴.

Waarde (% ten opzichte van het totaal actief)	Aantal transacties	Transacties waarvoor melding aan marktvoorwaarden	
		Aantal	% t.o.v. het aantal transacties
>1%	80	34	43%
met]1%-5%]	58	27	47%
met >5%	22	7	32%

Tabel 4: Aantal transacties (waarvan de waarde groter is dan 1% van de waarde van het totaal actief) waarvoor melding aan marktvoorwaarden

Voor 34 van de 80 transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van de activa (43%) wordt vermeld dat zij aan marktvoorwaarden zijn aangegaan. Bij transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% maar kleiner dan 5% van de waarde van de totale activa wordt dit vermeld voor 47% van de gevallen. Bij transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 5% is dit daarentegen maar voor 32% van de transacties het geval.

Aangenomen dat alle ondernemingen voor elke transactie een evaluatie maken of deze aan marktvoorwaarden plaatsvond, men dit kan onderbouwen wanneer dit zo is en men dan ook effectief beslist dit te vermelden, dan zou dit betekenen dat iets meer dan de helft van de transacties niet aan marktvoorwaarden verloopt of men dit niet/moeilijk kan aantonen. In dergelijke gevallen (en dan voornamelijk bij transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 5%) zal de toegevoegde waarde van een beoordeling van een onafhankelijke derde dus des te groter zijn.

²⁴ Bij de interpretatie van de tabel dient rekening te worden gehouden met de mogelijke samenvoeging van informatie door vennootschappen, evenals met het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid (zie sectie 4.2.3 - b en c).

h. Informatie over de aard van de relatie

De aankondiging bij transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van de activa dient volgens het voorstel van richtlijn informatie te bevatten over de aard van de relatie met de verbonden partij.

De FSMA heeft echter vastgesteld, op basis van de informatie in de jaarlijks financiële verslagen, dat in bepaalde gevallen de aard van de relatie niet of niet duidelijk werd vermeld. De vermelding van de aard van de relatie is nochtans verplicht op grond van IAS 24, § 18.

De aard van de relatie dient duidelijk te worden vermeld (IAS 24, § 18).

Bij de transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van de activa kunnen twee belangrijke groepen worden onderscheiden al naargelang het type van verbonden partij: transacties met aandeelhouders enerzijds, en transacties met groepsentiteiten anderzijds, waarbij onder het begrip “groep” in deze studie (zie sectie 3.1.1.) het geheel van dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen van de vennootschap wordt verstaan.

Tabel 5 toont dezelfde gegevens als tabel 3 en 4, maar maakt een onderscheid tussen deze twee types verbonden partijen²⁵. Voor 14 van de 80 transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van de activa werd vastgesteld dat zij werden aangegaan met andere verbonden partijen of kon de aard van de relatie niet worden afgeleid. Deze transacties werden niet in de tabel opgenomen.

Aard van de verbonden partij	Aantal transacties	Totale waarde	Transacties waarvoor melding aan marktvoorwaarden		Aantal ondernemingen waarop betrekking
			Aantal	% t.o.v. het aantal transacties	
Groepsentiteiten	41	€ 1.588.716.739	16	39%	18
Aandeelhouders	25	€ 312.885.234	16	64%	12

Tabel 5: Opsplitsing van de transacties (waarvan de waarde groter is dan 1% van de waarde van het totaal actief) volgens de aard van de verbonden partij

Uit tabel 5 blijkt dat de meerderheid van de transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van de activa, namelijk 41 van de 80 transacties, zijn aangegaan met groepsentiteiten, en dit voor een totale waarde van € 1,6 miljard. Een aanzienlijk aantal, namelijk 25 transacties, werden bovendien aangegaan met aandeelhouders en waren goed voor totale waarde van € 313 miljoen. De vermelding dat een transactie aan marktvoorwaarden werd aangegaan, werd minder vaak (39%) opgenomen voor de transacties met groepsentiteiten dan voor de transacties met aandeelhouders (64%). Transacties werden met beide types van verbonden partijen aangegaan bij, respectievelijk, 18 en 12 ondernemingen.

De FSMA heeft vastgesteld dat sommige ondernemingen informatie geven over transacties met dochterondernemingen, terwijl andere ondernemingen dat niet doen. Aangezien bij de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening van de groep transacties tussen verbonden partijen en uitstaande saldi binnen de groep worden geëlimineerd (IAS 24, § 4), impliceert dit dat openbaarmaking van

²⁵ Bij de interpretatie van de tabel dient rekening te worden gehouden met de mogelijke samenvoeging van informatie door vennootschappen, evenals met het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid (zie sectie 4.2.3 - b en c).

dergelijke transacties en saldi niet vereist is in de geconsolideerde jaarrekening, omdat deze items voor de geconsolideerde jaarrekening niet bestaan (IAS 24, IE8). Het voorstel van richtlijn sluit transacties tussen verbonden partijen die in de consolidatie geëlimineerd worden echter niet uit, al bepaalt het wel dat de lidstaten transacties met leden van de groep die volledige eigendom van de vennootschap zijn, kunnen vrijstellen.

i. Informatie over de aard van de transactie

De aankondiging bij transacties waarvan de waarde hoger ligt dan 1% van de waarde van de activa dient volgens het voorstel van richtlijn, naast de naam van de verbonden partij, de aard van de relatie met de verbonden partij en het bedrag van de transactie, alle andere informatie te bevatten die nodig is om de transactie te beoordelen. De FSMA heeft echter vastgesteld dat de terminologie gebruikt voor de beschrijving van bepaalde transacties of saldi tussen verbonden partijen niet altijd voldoende duidelijk is (bv. vorderingen, saldi, kosten, ... zonder precisering). Bovendien is de “richting” van de transactie of het saldo niet altijd duidelijk (heeft de verbonden partij een schuld/vordering ten aanzien van de verslaggevende entiteit, of omgekeerd?).

De FSMA beveelt de vennootschappen aan om de aard van de transacties en de saldi duidelijk en precies te vermelden. Zij beveelt ook aan om duidelijk aan te geven wie de schuldenaar/schuldeiser is van de transactie of het saldo.

j. Mogelijke impact van het voorstel van richtlijn in verband met goedkeuring

Om de impact in te schatten van de verplichting uit het voorstel van richtlijn om transacties met verbonden partijen waarvan de waarde meer dan 5% bedraagt van de waarde van hun activa op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders voor te leggen²⁶, dienden de transacties voor elke onderneming samengevoegd te worden per verbonden partij. Transacties die in een periode van 12 maanden met dezelfde verbonden partij zijn aangegaan en niet door de aandeelhouders zijn goedgekeurd, dienen volgens het voorstel van richtlijn immers te worden samengevoegd. De resultaten van de samenvoeging van alle gerapporteerde transacties, waardoor een totale waarde per verbonden partij werd bekomen, bevinden zich in tabel 6²⁷. Hierbij werd opnieuw de opsplitsing gemaakt in categorieën van grootte van de transacties op basis van de 1% en 5%-grenzen uit het voorstel van richtlijn: <=1%,]1%-5%], >5% van de waarde van het totaal actief.

²⁶ Volgens het voorstel van richtlijn dienen vennootschappen transacties waarvan de waarde meer dan 5% bedraagt van de waarde van hun activa *of transacties die aanzienlijke gevolgen voor de winst of de omzet kunnen hebben*, op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders te worden voorgelegd. Bij de inschatting voor deze bepaling kunnen wij ons enkel baseren op de 5%-drempel.

²⁷ Bij de interpretatie van de tabel dient rekening te worden gehouden met de mogelijke samenvoeging van informatie door vennootschappen, evenals met het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid (zie sectie 4.2.3 - b en c).

Waarde (% ten opzichte van het totaal actief)	Verbonden partijen		Aantal ondernemingen waarop betrekking
	Aantal	%	
<=1%	117	66%	54
>1%	59	34%	39 ²⁸
met]1%-5%]	32	18%	27
met >5%	27	15%	22
Totaal	176	100%	

Tabel 6: Samenvoeging van transacties per verbonden partij

Gegeven dat alle gerapporteerde transacties in beschouwing werden genomen (ongeacht of deze reeds werden aangegaan voorafgaand aan het boekjaar) en gelet op de samenvoeging van informatie door de vennootschappen, het feit dat de waarde van een transactie tevens gebaseerd kan zijn op een uitstaand saldo indien het bedrag van de transactie niet werd vermeld of niet kon worden afgeleid en eventuele vrijstellingen (uit het voorstel van richtlijn) voor bepaalde transacties, dienen we er opnieuw op attent te maken dat de mogelijke impact allicht werd overschat.

De verplichting om transacties met verbonden partijen waarvan de waarde meer bedraagt dan 5% van de waarde van hun activa op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders voor te leggen, zou op basis van onze inschattingen *maximaal* betrekking kunnen hebben op 22 ondernemingen. Zoals vastgesteld kan worden in tabel 6 zijn er immers 22 ondernemingen met één of meer verbonden partijen waarvan de totale waarde van al hun transacties hoger ligt dan 5% van de waarde van hun activa. Onder de 27 verbonden partijen waarvoor de totale waarde van de transacties hoger ligt dan 5% van de waarde van de activa zijn er 13 groepsentiteiten en 11 aandeelhouders. Aandeelhouders die betrokken zijn bij een transactie waarvoor de goedkeuring door de algemene vergadering is vereist, worden volgens het voorstel van richtlijn van deze stemming uitgesloten.

²⁸ In tegenstelling tot bij de andere kolommen vormt 39 (aantal ondernemingen met minstens 1 verbonden partij waarvoor de totale waarde van de transacties groter is dan 1% van de waarde van het totaal actief) niet de som van 27 (aantal ondernemingen met minstens 1 verbonden partij waarvoor de totale waarde van de transacties tussen 1% en 5% van de waarde van het totaal actief ligt) en 22 (het aantal ondernemingen met minstens 1 verbonden partij waarvoor de totale waarde van de transacties groter is dan 5% van de waarde van het totaal actief) aangezien bepaalde ondernemingen zich in beide categorieën bevinden.

5. CONCLUSIES

5.1. ALGEMENE CONCLUSIE

De algemene conclusie, op basis van de jaarlijkse financiële verslagen 2013, is vierledig:

- **De informatie over verbonden partijen is vrij uitgebreid bij vele ondernemingen**

De FSMA heeft vastgesteld dat de meerderheid van de vennootschappen vrij uitgebreide informatie verstrekt over relaties en transacties met verbonden partijen. Voor quasi alle ondernemingen wordt informatie gegeven over de samenstelling van de groep en het aandeelhouderschap. Naast informatie over remuneratie verschaft een grote meerderheid van de vennootschappen (69 op de 91 vennootschappen, zijnde 76%) bovendien informatie over andere transacties dan de remuneratie van managers op sleutelposten.

- **De informatie over verbonden partijen is op bepaalde punten voor verbetering vatbaar**

De FSMA heeft vastgesteld dat het niet altijd even gemakkelijk is voor de lezer van een jaarlijks financieel verslag om onmiddellijk een duidelijk en volledig beeld te bekomen van alle relaties en transacties met verbonden partijen en de impact ervan. Hiertoe dient men vaak informatie (die soms te weinig gestructureerd is) op diverse plaatsen met mekaar te combineren.

- **De transacties met verbonden partijen zijn belangrijk, zowel in aantal als in waarde**

De FSMA heeft 416 transacties (andere dan de remuneratie van managers op sleutelposten) in kaart gebracht die in de jaarlijkse financiële verslagen 2013 werden gerapporteerd. Deze vertegenwoordigen samen meer dan € 3,4 miljard. De totale waarde van deze transacties bedraagt bij 23 op de 91 vennootschappen (zijnde 25%) méér dan 5% van de waarde van het totaal actief.

- **Als het voorstel van richtlijn in zijn huidige versie zou worden omgezet, zou het een potentieel belangrijke impact kunnen hebben**

In de studie wordt toegelicht dat de interpretatie van de gevonden gegevens afhankelijk is van verschillende factoren (samenvoeging van informatie, onduidelijkheid over het feit of transacties al dan niet tijdens het boekjaar werden aangegaan, ...) en dat de FSMA om die reden slechts een inschatting van de maximale impact van de omzetting van het voorstel van richtlijn heeft kunnen doen. De FSMA heeft op basis van de gegevens voor 2013 de inschatting gemaakt dat, indien het voorstel van richtlijn ongewijzigd zou worden goedgekeurd:

- de verplichting om een mededeling te doen, die vergezeld moet gaan van een verslag van een onafhankelijke derde, bij een transactie met een verbonden partij waarvan de waarde groter is dan 1% van de waarde van de totale activa, maximaal betrekking zou hebben op 35 van de 91 vennootschappen (zijnde 38%);
- de verplichting om transacties met een verbonden partij waarvan de waarde groter is dan 5% van de waarde van de totale activa, op een algemene vergadering ter goedkeuring aan de aandeelhouders voor te leggen, maximaal betrekking zou hebben op 22 van de 91 vennootschappen op 91 (zijnde 24%).

De FSMA zal in de toekomst de transparantie van de genoteerde vennootschappen rond relaties en transacties met verbonden partijen verder opvolgen. In de mate dat de genoteerde vennootschappen

de geformuleerde aandachtspunten ter harte zullen nemen, rekent zij erop in een opvolgingsstudie verder conclusies te kunnen trekken.

5.2. AANDACHTSPUNTEN

De FSMA vraagt de vennootschappen bijkomende aandacht te besteden aan de samenhang van informatie over relaties en transacties met verbonden partijen, en beveelt de vennootschappen aan om er in de toekomst op te letten dat zij:

- in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening systematisch een aparte toelichting over verbonden partijen opnemen die duidelijk en volledig is;
- in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening duidelijke en volledige informatie opnemen over de groepsstructuur en de structuur van hun aandeelhouderschap;
- in de toelichting over verbonden partijen duidelijke en volledige informatie opnemen over de transacties met verbonden partijen.

Daarnaast vraagt de FSMA aan de vennootschappen om tevens rekening te houden met de, in de studie beschreven en hierna in tabelvorm hernomen, specifieke aandachtspunten, die:

- ofwel een herhaling zijn van de bestaande regelgeving (in het blauw);
- ofwel aanbevelingen zijn van de FSMA (in het groen).

RPT-toelichting (algemeen)		Vennootschappen moeten op grond van IAS 24 informatie openbaar maken over relaties en transacties met verbonden partijen.
		De FSMA beveelt aan om alle door IAS 24 vereiste informatie over relaties en transacties met verbonden partijen op te nemen in een afzonderlijke toelichting in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening.
		De FSMA beveelt aan om deze toelichting duidelijk op te splitsen in de verschillende deelaspecten waarover IAS 24 handelt.
		IAS 24 laat niet toe uitsluitend kruisverwijzingen op te nemen naar informatie buiten de jaarrekening voor informatie die overeenkomstig IAS 24 in de toelichting bij de jaarrekening dient vermeld te worden.
Toelichting over deelnemingen in andere entiteiten		De FSMA beveelt de vennootschappen aan om, in de mate van het mogelijke, de informatie met betrekking tot de deelnemingen in andere entiteiten (dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen) te groeperen in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening om de leesbaarheid te bevorderen enerzijds en het risico op onderlinge afwijkingen tussen verschillende secties te vermijden anderzijds.
		Bij specifieke vermeldingen van groepsentiteiten in andere toelichtingen (zoals bv. de toelichting over verbonden partijen) kan dan verwezen worden naar de voornoemde toelichting.

		Naast deze informatie kan uiteraard een organogram en een duidelijke beschrijving van de (belangrijkste) groep(sentiteiten) worden toegevoegd, bijvoorbeeld in het begin van het jaarverslag.
		De FSMA beveelt de vennootschappen aan om, weldoordacht, enkel begrippen te gebruiken die ook in de toepasselijke regelgeving worden gebruikt (IFRS, Wetboek van vennootschappen, ...).
Informatie over aandeelhouderschap		De FSMA beveelt de vennootschappen aan om, in de mate van het mogelijke, de informatie met betrekking tot het aandeelhouderschap in zo weinig mogelijk secties op te nemen (weliswaar rekening houdend met de verschillende toepasselijke wetsbepalingen) om de leesbaarheid te bevorderen enerzijds en het risico op onderlinge afwijkingen tussen verschillende secties te vermijden anderzijds.
		Een grafische voorstelling van het aandeelhouderschap kan uiteraard worden toegevoegd, bijvoorbeeld in het begin van het jaarverslag.
		De FSMA wijst erop dat de aandeelhoudersstructuur dient vermeld te worden zoals die blijkt uit de ontvangen kennisgevingen (artikel 14, vierde lid, van de wet van 2 mei 2007).
		Zij wijst er ook op dat alle relevante informatie over het aandeelhouderschap (met inbegrip van de controleketen en van informatie over eventuele akkoorden van onderling overleg) dient te worden opgenomen.
		De FSMA beveelt aan om, indien er geen moederonderneming en/of ultieme controlerende aandeelhouder is, dit expliciet te vermelden (onder meer in de toelichting over verbonden partijen).
RPT-toelichting (remuneratie)		In de toelichting over verbonden partijen dient informatie te worden opgenomen over de remuneratie van managers op sleutelposities, zoals door IAS 24, § 17 voorgeschreven.
		De FSMA beveelt aan in die toelichting te verduidelijken aan welke personen de vermelde remuneratie werd toegekend (eventueel door middel van verwijzing).
		Zij beveelt ook aan een verwijzing op te nemen naar het remuneratieverslag.
RPT-toelichting (transacties)		De FSMA beveelt aan om alle door IAS 24 vereiste informatie in verband met transacties met verbonden partijen in één enkele toelichting op te nemen.
		In deze toelichting kan desgevallend worden verwezen naar andere toelichtingen of naar andere secties, waar complementaire informatie over transacties met verbonden partijen terug te vinden is (bv. naar secties waar de informatie is opgenomen die door artikel 523, 524 en 524ter van het Wetboek van vennootschappen of de Corporate Governance Code 2009 wordt vereist voor de transacties

		waarvoor de wettelijke of buitenwettelijke belangenconflictregering werd toegepast).
		Transacties van gelijke aard mogen worden samengevoegd, tenzij een afzonderlijke vermelding nodig is om de gevolgen van transacties tussen verbonden partijen voor de jaarrekening van de entiteit te begrijpen (IAS 24, § 24).
		Aggregatie over verschillende categorieën van verbonden partijen is niet toegestaan (IAS 24, § 19). Les sociétés doivent donc fournir systématiquement les informations séparément par catégorie de parties liées.
		Bij transacties met een bepaalde categorie van verbonden partijen, beveelt de FSMA aan mee te delen welke specifieke partijen deel uitmaken van deze categorie of een verwijzing op te nemen naar de sectie waar de samenstelling ervan kan teruggevonden worden.
		De FSMA beveelt aan te verduidelijken of een transactie gedurende het boekjaar werd aangegaan dan wel of zij voortvloeit uit een reeds vroeger aangegane verbintenis.
		In het laatste geval beveelt de FSMA aan duidelijk te maken wat de situatie was bij aanvang van het boekjaar, welke verandering is opgetreden en wat het resultaat was nadien.
		De FSMA beveelt aan enkel informatie over transacties uit het verleden te herhalen indien die relevant blijft (bv. bij een uitstaand saldo).
		Zowel het bedrag van de transacties als van uitstaande saldi dient te worden vermeld (IAS 24, § 18).
		Indien dit kan worden gestaafd, beveelt de FSMA aan om expliciet te vermelden dat transacties aan marktvoorwaarden zijn aangegaan.
		De aard van de relatie dient te worden vermeld (IAS 24, § 18).
		De FSMA beveelt de vennootschappen aan om de aard van de transacties en de saldi duidelijk en precies te vermelden.
		Zij beveelt ook aan om duidelijk aan te geven wie de schuldenaar/schuldeiser is van de transactie of het saldo.

LIJST VAN GEPUBLICEERDE STUDIES

1. De halfjaarlijkse communiqués 1997 van de vennootschappen die zijn genoteerd op de eerste markt en op de nieuwe markt (december 1997).
2. Kasstroomtabel of financieringstabel: vergelijkend onderzoek van de informatieverstrekking door op de termijnmarkt genoteerde ondernemingen (februari 1998).
3. Publicatie van specifiek voor beleggers bestemde gegevens door op de termijnmarkt genoteerde vennootschappen (maart 1998).
4. Communiqués over de jaarresultaten 1997 van de vennootschappen die zijn genoteerd op de eerste markt en op de nieuwe markt (mei 1998).
5. Vergelijkende studie over de informatie inzake “corporate governance” die door Belgische genoteerde vennootschappen wordt gepubliceerd (oktober 1998).
6. De halfjaarlijkse communiqués 1998 van de vennootschappen die zijn genoteerd op de eerste markt en op de nieuwe markt (december 1998).
7. Transparantie met betrekking tot de effectenportefeuille (januari 1999).
8. De communiqués over de jaarresultaten van 1998 van de vennootschappen die zijn genoteerd op de eerste markt en op de nieuwe markt (mei 1999).
9. Waarderingsregels (juli 1999).
10. Vergelijkende studie over de informatie die de Belgische genoteerde vennootschappen publiceren (jaarrekeningen 1998) inzake “corporate governance” (november 1999).
11. Publicatie van specifiek voor beleggers bestemde gegevens door op de eerste markt genoteerde Belgische vennootschappen (december 1999).
12. De halfjaarlijkse communiqués 1999 van de vennootschappen die op de eerste markt en op de nieuwe markt genoteerd zijn (december 1999).
13. De communiqués over de jaarresultaten van 1999, gepubliceerd door de vennootschappen die op de eerste markt en op de nieuwe markt genoteerd zijn (juli 2000).
14. De halfjaarlijkse communiqués in 2000 van de vennootschappen die op de eerste markt en op de nieuwe markt genoteerd zijn (november 2000).
15. De communiqués die de op de eerste en de op de nieuwe markt genoteerde vennootschappen hebben gepubliceerd over hun jaarresultaten 2000 (juli 2001).
16. De halfjaarlijkse communiqués in 2001 van de vennootschappen die op de eerste markt en op de nieuwe markt genoteerd zijn (november 2001).
17. De communiqués over de jaarresultaten 2001 van de vennootschappen die op de eerste en op de nieuwe markt genoteerd zijn (juni 2002).
18. De halfjaarlijkse communiqués die in 2002 zijn gepubliceerd door de vennootschappen die op de eerste markt en op de nieuwe markt zijn genoteerd (december 2002).
19. Kwartaalinformatie Q 3/2002 gepubliceerd door de vennootschappen die op de eerste markt zijn genoteerd (februari 2003).
20. Informatie op het internet – Verhandeling van rechten van deelneming via internet (juli 2003).
21. Methodologie gebruikt voor de risicoberekening van ICB’s (juli 2003).
22. De communiqués over jaarresultaten 2002 van de vennootschappen die op de eerste en op de nieuwe markt zijn genoteerd (september 2003).
23. De in 2003 gepubliceerde halfjaarlijkse communiqués van de vennootschappen die op Euronext Brussels genoteerd zijn (december 2003).
24. De in 2003 gepubliceerde kwartaalcommuniqués van de vennootschappen die op Euronext Brussels zijn genoteerd (februari 2004).

25. De jaarlijkse communiqués 2003 van de vennootschappen die op Euronext Brussels genoteerd zijn (juni 2004).
26. De resultaten van de IAS/IFRS-enquête uitgevoerd door de CBFA bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen (juni 2004).
27. De informatie over corporate governance verstrekt door de Belgische op de eerste markt van Euronext Brussels genoteerde vennootschappen – capita selecta (december 2004).
28. De in 2004 gepubliceerde halfjaarlijkse communiqués van de vennootschappen die op Euronext Brussels genoteerd zijn (december 2004).
29. Oproepingen tot algemene vergaderingen van Belgische genoteerde vennootschappen: modaliteiten van publicatie (november 2005).
30. De in 2005 gepubliceerde halfjaarlijkse communiqués van de vennootschappen die op Eurolist by Euronext Brussels genoteerd zijn, (januari 2006).
31. Informatieverstrekking in 2005 over en impact op het eigen vermogen en resultaat van de IFRS-transitie bij de Belgische vennootschappen waarvan de aandelen genoteerd zijn op Eurolist by Euronext Brussels (maart 2006).
32. De jaarlijkse communiqués 2005 van de vennootschappen die op Eurolist bij Euronext Brussels genoteerd zijn (augustus 2006).
33. Vergelijkende studie van de informatie inzake “corporate governance” die door de genoteerde vennootschappen wordt gepubliceerd in het “corporate governance charter” (december 2006)
34. Studie over de voorstelling van de IFRS-winst- en verliesrekening en de naleving van de CESR-aanbeveling inzake alternatieve prestatie maatstaven (december 2006).
35. Tussentijdse verklaring of driemaandelijks financieel verslag: een nieuwe verplichting voor genoteerde vennootschappen (juni 2008).
36. Studie over de eerste halfjaarlijkse financiële verslagen opgesteld met toepassing van IAS 34 (december 2008).
37. Studie over de halfjaarlijkse financiële verslagen opgesteld met toepassing van IAS 34 (juni 2010).
38. Naleving door de Belgische genoteerde vennootschappen van nieuwe openbaarmakingsverplichtingen opgelegd door de Belgische Corporate Governance Code 2009 (december 2010).
39. Vergelijkende studie omtrent Dealing Codes van genoteerde vennootschappen (december 2010).
40. De eerste verklaringen inzake deugdelijk bestuur: opvolgingsstudie van Studie nr. 38 (september 2011).
41. Studie inzake informatieverstrekking over goodwill met toepassing van IAS 36 in de jaarrekeningen van de genoteerde vennootschappen boekjaar 2010 (februari 2012).
42. De eerste wettelijke remuneratieverslagen: tweede opvolgingsstudie van Studie nr. 38 (december 2012).
43. Beschouwingen bij de rapportering door beursgenoteerde ondernemingen over de vergoedingen na uitdiensttreding in de jaarrekeningen 2012 (december 2013).
44. Financiële verslaggeving over Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage met wettelijk gegarandeerd rendement (januari 2015).

Alle studies kunnen op de FSMA-site (www.fsma.be) gedownload worden.